

Link: <http://www.oslobodjenje.ba/kolumne/angelina-jolie-i-besmisao-slobode>

KOLUMNE

Angelina Jolie i besmisao slobode

23.02.2012. | PIŠE: **Boris DEŽULović**



Mustafa ef. Cerić: "Film Angeline Jolie najbolje je što se Bosni i Hercegovini dogodilo od Daytonskog sporazuma"

Zvao me nekidan u dva iza ponoći Kožo da ispriča vic. Ima on taj običaj, zovne u gluho doba noći iz kafane da ispriča vic.

Elem, probudila se Fata u četiri ujutro i vidjela da nema Muje u krevetu. Uplašila se ona, tražila ga na balkonu, u kupatilu i dnevnoj sobi, kad Mujo u kuhinji, u mraku, sjedi za stolom, puši cigaru i pije rakiju. "Bježi tamo, prepade me!", otrešla se Fata. "Šta ti je, šta radiš tu?" "Ništa", otpije on iz fića, "sjedim i nešto mislim." "O čemu misliš, pobogu Mujo, u ovo doba noći?" "Sjećaš li se", povuče on dim, "kad sam te ono ispratio od škole do kuće, pa kad nas je uhvatio tvoj babo?" "Jest, jest, kad ti je reko da sam maloljetna, pa il' da me ženiš, il' da ideš dvadeset godina na robiju", malo se kao i raznježila Fata. "Kako se ne bih sjećala!"

"E, vidiš", otpije Mujo gutljaj, "danas bi završilo tih dvadeset godina."

Nije Mujo tada prvi put zažalio, ali tek je toga dana zapravo pojmio i obuhvatio sav užas svog davnog pogrešnog izbora. Kad imaš dvadeset godina, sljedećih ti je dvadeset cijeli jedan život, i radije bi ga čovjek - uz dužno izvijnjenje udrugama za ženska prava - i sa Fatom proveo, nego u zeničkom zatvoru. Kad, međutim, imaš četrdeset, tih ti je dvadeset prošlo u jednom duhanskom dimu, pa shvatiš da nisi birao između Fate i Zenice, već između slobode mogućnosti i mogućnosti slobode. Ne znajući, jasno, da bez mogućnosti slobode nijedne slobode nema, pa ni slobode mogućnosti. Shvatiš to u četiri ujutro, s fićem rakije u ruci i cigarom u pepeljari. I ostatak života provedeš sjedeći u mraku, sam za kuhinjskim stolom, brojeći dane propuštene slobode.

Ako vam ovo izgleda prekomplicirano, prije za Ingmara Bergmana nego za vulgarni mizogeni vic, znači da - baš kao i udruge za ženska prava - niste shvatili kako je Fata iz vica zapravo Mujin fatum, sudbina koju svaki čovjek bira kad ga uhvati njen babo. I da je dvadesetogodišnjem Muji današnja pamet, ne bi on u zenički zatvor, nego bi drugačije proživio svojih dvadeset godina s Fatom. Dobro, to je možda malo previše bergmanovski - Mujo bi možda ipak radije u Zenicu - ali shvatili ste što hoću reći.

Ako niste, može i ovako.

Dvadeset godina ovoga će se proljeća navršiti od početka rata u Bosni i Hercegovini, punih je šesnaest prošlo od potpisivanja Daytonskog sporazuma. Od one tri i pol godine rata ovih se šesnaest godina mira razlikuje samo po tome što ljudi ne ginu, nego umiru. Sve ostalo je isto, isti je odnos snaga, Srbi su agresori, a Bošnjaci žrtve. Hrvate ćemo za potrebe oglada isključiti, oni su ionako malo agresori, malo žrtve, s njima bi to zaista na kraju ispao Ingmar Bergman.

Bošnjačkim političkim, kulturnim i vjerskim elitama takva pozicija žrtve u miru savršeno odgovara: sam smisao

bošnjačke nacije, kako je njene elite definiraju, sublimiran je u njenoj žrtvosti, Bošnjaci su historijski zaokruženi kao nacija preživjelih žrtava. Onog trenutka, naime, kad bi Bošnjaci prestali biti samo žrtvama, ne bi više bilo potrebe da ih se brani, sveti i žive sahranjuje, i obesmislio bi se svaki razlog patriotskih elita, koje postoje samo dok ima dovoljno četnika za preživjele. Ako ih nema, mobilizirat će ih bošnjački generalštab, jer agresor uvijek mora biti brojčano nadmoćniji, a žrtva nikad do kraja slobodna: sloboda od sjene vlastitog nišana nepregledni je, tuđi teritorij u kojemu se gubi nacionalni identitet bošnjačke žrtve.

Sustav je razrađen da funkcioniра trajno i bez greške: oni koji Bošnjake ne vide samo žrtvama genocida, u startu se označavaju svjedocima obrane srpskih zločinaca, advokatima Milorada Dodika i Mladićevim šegrtima. To je bošnjačka Kvaka 22: borci za slobodu preživjelih Bošnjaka zapravo su četnici koji im žele oteti slobodu za koju su pali. Pravi se bošnjački patriot bori, naime, za slobodu teoretske mogućnosti, za tu su slobodu pali njegovi heroji, a ne za stvarnu mogućnost slobode, koja uključuje i onu najstrašniju i najpogubniju slobodu, slobodu od vlastite žrtve.

Državna slavljenja takve žrtve obično su spektakularna i najčešće se održavaju u Zetri, poput nedavne premijere filma Angeline Jolie "U zemlji krvi i meda". Nisu, naravno, ovdje važni ni Angelina ni njen film: ista je to, najzad Angelina Jolie i isti je to film zbog kojega su prije samo nekoliko mjeseci, čuvši da se u njemu silovana Bošnjakinja zaljubljuje u Srbina, ratni veterani, seoski hodže i ministri kulture Angelinu proglašavali četničkom kurvom. Da bi joj sad, čuvši da zaljublvenu Bošnjakinju u filmu siluju Srbi, uručivali Zlatni ljiljan. Ko bi Jolie, sad je gori.

Ritual u Zetri ionako nije bio zamišljen kao premijera jednog filma, već kao svečanost međunarodnog priznanja, dobijanja službenog certifikata žrtve. Kako je to nakon premijere objasnio vrhovni filmski kritičar u BiH Mustafa ef. Cerić: "Film Angeline Jolie najbolje je što se Bosni i Hercegovini dogodilo od Daytonskog sporazuma."

Angelina Jolie je, dakle, za Bosnu i Hercegovinu ono što je Sasha Baron Cohen alias Borat Sagdijev bio za Republiku Kazahstan, dakle ozbiljna međunarodna referenca, samo sa suprotnim predznakom. U takvoj jednadžbi - ako su Angelina i Borat suprotne vrijednosti - isti pak ispadaju Bosna i Kazahstan, mali vilajeti kojima treba priznanje hollywoodske porte. Što, naravno, ide na štetu Bosne, jer kazahstanske elite barem nikad nisu Cohenov film označile najgorim što se Kazahstanu dogodilo od proglašenja nezavisnosti.

Političkim, kulturnim i vjerskim elitama takva je šteta, kao kolateralna, ukalkulirana u žrtvu. Bošnjačka nacija dobila je za nju međunarodni ISO-certifikat, a ako se Mujo i usudi posumnjati u sam smisao takve žrtve, čiji je sav historijski rezultat država u kojoj će najbolje što se u šesnaest godina mira dogodilo biti jedan hollywoodski film - ako dakle makar i na čas umjesto mogućnosti poželi slobodu - to se, jasno, računa u veleizdaju i sabotazu svete bošnjačke neslobode.

Da je Mujo, naime, onoga dana mogao birati - da bude pobjednik u troipolgodišnjem pravednom ratu za slobodu s jedne strane, ili žrtva dvadesetogodišnje okupacije s druge - do sad bi, jebiga, već prošlo i tih dvadeset godina. Ne bi više bio samo žrtva. Bio bi slobodan čovjek i slobodan Bošnjak.

Umjesto da za kuhinjskim stolom u četiri ujutro, s fićem rakije u ruci i cigarom u pepeljari, broji dane propuštene slobode i čeka nekoga da siđe pitati ga šta mu je. Sve se nadajući da će to biti Angelina Jolie.